

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ**

**Σύνθεση Μουσικής για την Πειραματική Ταινία:  
“Η ιδιωτική ζωή μιας γάτας” (The Private Life of a Cat) 1945 - 46  
Deren M. - Hammid A.**

**Βασίλειος Γεωργίου**

**A.M: 16036**

**ΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΤΖΕΚΤ**

**Επιβλέπων καθηγητής: Κυριακάκης Γεώργιος  
Εξεταστές: Κυριακάκης Γεώργιος - Λαμπριανίδης Θεόφιλος**

**ΤΜΗΜΑ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ**

**Θεσσαλονίκη  
Ιούνιος 2019**

## Ευχαριστίες

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα, τον καθηγητή κ. Γεώργιο Κυριακάκη, για τη συνολική υποστήριξη και καθοδήγηση που μου παρείχε να δημιουργήσω, να πειραματιστώ και να μελετήσω το σχετικό θεωρητικό υπόβαθρο. Ανταποκρίθηκε στους προβληματισμούς μου και απλοποίησε τις δυσκολίες που συνάντησα, με κινητοποίησε να φανταστώ, να σκεφτώ και με καθοδήγησε να βρω τα τεχνικά μέσα, για την υλοποίηση της μουσικής επένδυσης.

Ευχαριστώ επίσης τον κ. Φώτη Σακαλή για την τεχνική υποστήριξη που μου προσέφερε.

Τέλος, ευχαριστώ τους συμφοιτητές και φίλους μου μουσικούς Γιάννη Βογιατζή (στο πιάνο), τον Στεφανομάριο Γαζίλα (στο βιμπράφωνο), την Ευστρατία Χαλουλάκου (στο τσέλο) και τον Σταύρο Μακρή (στο κοντραμπάσο) για τη συνεργασία μας.

## Περιεχόμενα

Περιεχόμενα.....	3
Περίληψη .....	4
1. Εισαγωγή.....	5
2. Για την ταινία .....	6
2.1. Σκηνοθέτες .....	6
2.2. Αισθητική Ταινίας .....	6
2.3. Επιλογή Ταινίας.....	7
3. Ανάλυση της ταινίας, Προεργασία για τη Σύνθεση Μουσικής.....	8
3.1. Ανάλυση της Ταινίας .....	8
3.2. Προεργασία για τη Σύνθεση .....	8
4. Σύνθεση.....	11
4.1. Σύνθεση.....	11
4.2. Υλικό .....	11
4.3. Φόρμα .....	11
4.4. Αισθητική .....	12
4.5. Περιεχόμενο σε Σχέση με την Ταινία .....	12
5. Χρονολόγιο Σύνθεσης .....	14
5.1. Ενότητες .....	14
5.2. Προβλήματα - Αντιμετώπιση .....	14
6. Παραγωγή .....	15
6.1. Χρονολόγιο δοκιμών .....	15
6.2. Χρονολόγιο Ηχογράφησης .....	15
6.3. Χρονολόγιο μίξης και προσαρμογής.....	16
7. Συμπεράσματα.....	18
7.1. Εκπλήρωση Στόχων - Ερωτήματα .....	18
7.2. Ερευνητικό Ενδιαφέρον.....	20
8. Βιβλιογραφία - Αναφορές.....	21
9. Παράρτημα.....	22
Η Φιλμογραφία της Maya Deren .....	22
Η Φιλμογραφία του Alexander Hammid (Alexandr Hackenschmied).....	23

## Περίληψη

Η παρούσα εργασία αφορά την μουσική επένδυση της μικρού μήκους πειραματικής ταινίας βωβού κινηματογράφου της δεκαετίας του '50, η οποία ανήκει στο καλλιτεχνικό ρεύμα της Avant – Garde με τίτλο “the private life of a cat”.

Η επιλογή της ταινίας βασίστηκε στο ιδιαίτερο ενδιαφέρον που έχει ως προς το θέμα της και αποτελεί πρόκληση να πειραματιστώ στη μουσική της επένδυση. Έτσι λοιπόν γεννήθηκε το θέμα της εργασίας η οποία περιλαμβάνει δύο μέρη: Το θεωρητικό το οποίο περιέχει πληροφορίες για τους δημιουργούς του φιλμ, την αισθητική του ανάλυση, την προεργασία και προετοιμασία για τη σύνθεση της μουσικής και το πρακτικό μέρος της εργασίας με το χρονολόγιο δοκιμών, την ηχογράφιση, την μίξη και την τελική προσαρμογή και ενσωμάτωση της μουσικής στην ταινία.

Η εργασία ολοκληρώνεται με την τελευταία ενότητα όπου παραθέτω με τη μορφή συμπερασμάτων το αποτέλεσμα της όλης εμπειρίας μου.

## 1. Εισαγωγή

Η συγκεκριμένη ταινία του 1944, σκηνοθετημένη από το ζεύγος M. Deren και A. Hammid, με χαρακτηριστικό της την πλήρη σκηνική απουσία ανθρώπινου στοιχείου, είναι απόλυτα σιωπηλή και πολυάριθμες λήψεις δίνουν την εντύπωση στον θεατή ότι κινηματογραφείται μέσα από το μάτι της γάτας.

Η εν λόγω εργασία συνιστά πειραματική προσπάθεια να παρουσιαστεί η συγκεκριμένη βωβή ταινία με την προσθήκη μουσικής επένδυσης προσδίδοντάς της έτσι ένα επιπλέον στοιχείο νοήματος. Στις ενότητες της εργασίας αναλύονται όλα τα στάδια που ακολουθήθηκαν από πλευράς μουσικής επένδυσης και επεξεργασίας.

Το βασικό ερώτημα που τέθηκε είναι: “χρειάζεται η συγκεκριμένη ταινία μουσική επένδυση;” ή “μπορεί να σταθεί με την αρχική της μορφή;”.

Θεωρούμε επίσης σημαντικό το ποια από τις δύο αισθήσεις θα έχει τον κυρίαρχο ρόλο, η οπτική ή η ακουστική, καθώς και το πώς η ίδια η μουσική μπορεί να λειτουργήσει ως σχολιαστής, προεκτείνοντας και συμπληρώνοντας την δράση, βοηθώντας με αυτόν τον τρόπο τον θεατή να τοποθετηθεί στον χωροχρόνο της ταινίας. Προκύπτει ακόμη το ερώτημα αν το μουσικό ύφος μπορεί να συμβάλει στα παραπάνω, δίνοντας επιπλέον σημαντικές πληροφορίες και για την ψυχολογική κατάσταση των «πρωταγωνιστών».

Ενδιαφέρουσα πτυχή της συγκεκριμένης προσπάθειας αποτελεί το αν η μουσική αυτή χρησιμοποιώντας και μη αφηγηματικό χαρακτήρα μπορεί να συμβάλλει στα συναισθήματα που παράγονται στον θεατή από την βωβή ταινία. Η προσθήκη μουσικής, μπορεί να ενισχύσει ή να πλαισιώσει τις εναλλαγές των συναισθημάτων στον θεατή, επιδρώντας με τρόπο τέτοιο ώστε να «ξυπνήσει» συναισθήματα σε μια σκηνή η οποία χωρίς τη μουσική ίσως φαινόταν ουδέτερη. Ή αλλιώς, αν η ταινία αυτή χωρίς τη μουσική επένδυση, μπορεί να δημιουργήσει το ίδιο αποτέλεσμα στον θεατή – ακροατή.

Ένας συμπληρωματικός σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να αναδείξει τους λόγους που σήμερα οι συνθέτες επενδύουν πειραματικές ταινίες της δεκαετίας του ‘50 με μουσική.

## 2. Για την ταινία

### 2.1. Σκηνοθέτες

Η **Maya Deren** (29 Απριλίου 1917 - 13 Οκτωβρίου 1961), Αμερικανίδα σκηνοθέτης με καταγωγή από την Ουκρανία, ήταν μια από τους σημαντικότερους πειραματικούς κινηματογραφιστές της Αμερικής. Το δράμα και ο μύθος ήταν τα στοιχεία που πλαισίωσαν της ζωή της. Ο ρόλος της Deren υπήρξε κομβικός στην εμφάνιση της αμερικανικής πρωτοπορίας κατά την δεκαετία του 1940 και του 1950. Η ίδια υποστήριζε ότι η λειτουργία των ταινιών της, όπως και οι περισσότερες μορφές τέχνης, ήταν η δημιουργία εμπειριών. Συνδύασε τα ενδιαφέροντά της στον χορό, στην Αϊτινή Voodoo<sup>1</sup> και στην υποκειμενική ψυχολογία με σουρεαλιστικές, αντιληπτές, ασπρόμαυρες ταινίες μικρού μήκους [Maya Deren].

Ο **Alexander Hammid** (17 Δεκεμβρίου 1907, Linz - 26 Ιουλίου 2004, Νέα Υόρκη), ήταν Τσέχο-Αμερικανός φωτογράφος, σκηνοθέτης, κινηματογραφιστής και συντάκτης. Μετανάστευσε στις ΗΠΑ το 1938 και συμμετείχε στον αμερικανικό πρωτοποριακό κινηματογράφο. Είναι γνωστός για τρεις ταινίες: **Crisis** (1939), **Meshes of the afternoon** (1943 σε συμπαραγωγή με την Maya Deren) και **To Be Alive** (1964). Βραβείο Όσκαρ κέρδισε το 1965 για το καλύτερο ντοκιμαντέρ μικρού μήκους, **To Be Alive** (1964) σε συνεργασία με τον Francis Thompson [Alexandr Hackenschmied].

### 2.2. Αισθητική Ταινίας

Στη συγκεκριμένη ταινία τοποθετώντας την κάμερα στο ύψος των ζώων πλέκεται μια ιστορία από την δική τους οπτική. Σε βαθύτερο όμως επίπεδο παρατηρεί κανείς ότι το στοιχείο του πειραματισμού υπάρχει με την κατασκευή της ταινίας χωρίς την άμεση συμμετοχή ανθρώπινου ρόλου. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχει δομή και οργάνωση. Αλλά ότι στο πλαίσιο και τις συνθήκες που τους έχουν δοθεί, οι «πρωταγωνιστές» λειτουργούν καθαρά ενστικτωδώς και φυσικά οι δημιουργοί, έχοντας τον έλεγχο της

---

<sup>1</sup> Βουντού, Βουντούν ή Αϊτινό Βουντού (αγγλ. Voodoo) ονομάζεται η θρησκεία που αναπτύχθηκε στην Αϊτή και εξασκείται κυρίως στην ευρύτερη περιοχή της Καραϊβικής. Διαμορφώθηκε από τη μείξη των Δυτικών Αφρικανικών παραδόσεων με τα πιστεύω της Ρωμαιοκαθολικής Εκκλησίας. Δημιουργήθηκε από τους Αφρικανούς σκλάβους που μεταφέρθηκαν στις Δυτικές Ινδίες τον 16ο αιώνα, όταν υποχρεώθηκαν να ασπαστούν τη θρησκεία των δουλεμπόρων τους και να απορρίψουν τα διάφορα Αφρικανικά δόγματα. [Σελίδα](#) προσπελάστηκε 02-06-2019

κατάστασης επεμβαίνουν επιλέγοντας και συρράπτοντας σκηνές και στιγμιότυπα, βάζοντας έτσι την σκηνοθετική τους σφραγίδα.

### **2.3. Επιλογή Ταινίας**

Από τότε που θυμάμαι τον εαυτό μου, ιδίως στα πρώτα χρόνια της καθημερινότητάς μου, συναναστρεφόμενι με γάτες όλων των ηλικιών, οικόσιτες και μη. Αυτό που γενικότερα με εντυπωσίαζε ήταν ο τρόπος με τον οποίο αλληλεπιδρούσαν μεταξύ τους, με το περιβάλλον και με μένα τον ίδιο, ως συνέχεια του περιβάλλοντός τους.

Επέλεξα τη συγκεκριμένη ταινία γιατί ανέσυρε από τη μνήμη μου οικείες εικόνες και νοσταλγία για τα παιδικά μου χρόνια. Πιο συγκεκριμένα, έχω έντονες τις εικόνες συμπεριφοράς της γάτας, κυρίως με βάση το ένστικτο επιβίωσης και την αναζήτηση τροφής, καθώς και του ασφαλούς και φιλικού περιβάλλοντος. Παρότι μη αγελαίο ζώο η γάτα αναπτύσσει κοινωνικότητα [Turner DC, Bateson P, eds], αναγκαστικά μερικές φορές, και επιβάλλεται στο οικιακό περιβάλλον για να εξασφαλίσει την επιβίωσή της, κάτι που καταγράφεται και από τις εμπειρίες πολλών φιλόζωων.

### 3. Ανάλυση της ταινίας, Προεργασία για τη Σύνθεση Μουσικής

#### 3.1. Ανάλυση της Ταινίας

Η ταινία πραγματεύεται τον τρόπο με τον οποίο ζουν και ανατρέφονται οι οικόσιτες γάτες. Αρχικά, καταγράφονται κάποια από τα βασικά τους ένστικτα (ένστικτο αναπαραγωγής, ανατροφής και προστασίας των μελών της οικογένειας). Το ανθρώπινο στοιχείο εμφανίζεται έμμεσα παρατηρώντας τα γεγονότα και καταγράφοντας την εξέλιξή τους.

Η ταινία περιλαμβάνει σκηνές που εκτυλίσσονται μέσα στο σπίτι των κινηματογραφιστών, με θέμα την παρατήρηση μιας θηλυκής γάτας η οποία γεννά πέντε γατάκια καθώς και την ανατροφή των μικρών. Ο θεατής παρακολουθεί ένα μέρος του κύκλου της ζωής της.

Παρότι η γάτα στο αρχικό της περιβάλλον ζούσε ελεύθερη στη φύση, ήρθε σε κοινωνική συμβίωση με τον άνθρωπο, για αμοιβαίο όφελος προφανώς χωρίς να αποβάλλει πολλά από τα αρχετυπικά της ένστικτα. Ακόμη και σήμερα οι κατοικίδιες (domesticated) γάτες είναι ελεύθερα όντα που εύκολα επιβιώνουν ανεξάρτητα από τον άνθρωπο, όπως αποδεικνύεται από την πληθώρα των γατών που ζουν στις πόλεις, τα χωριά και την ύπαιθρο, εκτός σπιτιού και με μικρή επαφή με τον άνθρωπο (feral cats). Οι περισσότερες κατοικίδιες γάτες μπορούν εύκολα να επιβιώσουν δίπλα στον άνθρωπο, αλλά με αρκετές ανεξαρτησίες [Driscoll et al] από αυτόν με κέρδος μεγαλύτερο προσδόκιμο επιβίωσης αναδεικνύοντας τη δική τους διακριτή προσωπικότητα [Litchfield et al].

#### 3.2. Προεργασία για τη Σύνθεση

Η ταινία χωρίστηκε σε έξι ενότητες. Ακολουθεί η καταγραφή των γεγονότων.

### 1<sup>η</sup> Σκηνή (Παρουσίαση - Αρχική κατάσταση)

Η ταινία ξεκινά με ένα μακρινό πλάνο μίας γάτας να περιποιείται το σώμα της. Αμέσως μετά έρχεται η παρουσίαση αυτής και του «Συμπρωταγωνιστή της» (She, He) με κοντινά ξεχωριστά πλάνα.

Τα κοντινά πλάνα συνεχίζονται εναλλασσόμενα με τρόπο που να δικαιολογηθεί η επακόλουθη εγκυμοσύνη της γάτας.

### 2<sup>η</sup> Σκηνή (Γέννηση)

Η επόμενη σκηνή ξεκινά με μακρινό πλάνο στη She και μετά εστιάζει στη κοιλιά της.

Αμέσως μετά η κάμερα αναλαμβάνει να δείξει:

1. τι βλέπει η γάτα μέσα από τα δικά της μάτια,
2. την αναζήτηση χώρου προκειμένου να γεννήσει, και
3. τον τρόπο με τον οποίο κινείται η ίδια μέσα στο σπίτι.

Αφού βρει το ιδανικό μέρος δείχνει σε πρώτο πρόσωπο τον τρόπο με τον οποίο η μέλλουσα μητέρα προσεγγίζει τον χώρο και αφού ξαπλώσει στο κουτί, η κάμερα κάνει κοντινό πλάνο στο πρόσωπό της, για να περιγράψει την έκφρασή της και μακρινό πλάνο για να περιγράψει τη συνολική εικόνα και την στάση του σώματος της.

Με αλλαγή της οπτικής γωνίας σε μακρινό πλάνο, με κέντρο τον τρόπο με τον οποίο κινείται η κοιλιά της, σηματοδοτείται ότι πλέον ξεκινά η διαδικασία του τοκετού και στη συνέχεια η κάμερα εστιάζει στην έξοδο των εμβρύων από τον κόλπο της. Μετά τη γέννηση ακολουθεί η περιποίηση και ο θηλασμός των νεογνών. Παράλληλα γίνεται η καταγραφή των κινήσεων της She που φανερώνουν την εξάντλησή της.

### 3<sup>η</sup> Σκηνή (Ξεκούραση και Φαγητό)

Η σκηνή περιλαμβάνει κοντινά πλάνα του θηλασμού των νεογνών σε ένα κουτί και την ξεκούραση της μητέρας.

Το πλάνο αλλάζει και ο He μπαίνει σ' αυτό κοιτάζοντας κάτω από τη σχισμή της πόρτας. Οι δύο «πρωταγωνιστές» επικοινωνούν με βλέμματα, ο He μπαίνει στο δωμάτιο, προσεγγίζει το κουτί ενώ η She απουσιάζει.

Όταν η She επιστρέφει, ο He προσπαθεί να μπει στο κουτί, γίνεται αποδεκτός και του επιτρέπεται να μπει και να πλησιάσει τα μωρά με τη She να περιποιείται και αυτόν.

#### 4<sup>η</sup> Σκηνή (Μεταφορά)

Στη συνέχεια, με ξεχωριστή εστίαση της κάμερας σε κάθε γατάκι, τα βλέπουμε να έχουν ανοιχτά τα μάτια. Με μακρινό πλάνο η κάμερα αποτυπώνει τη μάνα που τα φροντίζει ενώ θηλάζουν, την προσπάθειά τους να βγουν έξω από το κουτί και τη μεταφορά τους σε νέο χώρο κάτω από το βλέμμα του He.

Στο τέλος της σκηνής με μακρινό πλάνο καταγράφεται ο He που παρατηρεί οτιδήποτε συμβαίνει στο νέο χώρο.

#### 5<sup>η</sup> Σκηνή (Ανατροφής)

Μετά το κοντινό πλάνο στη She, ακολουθούν κοντινά πλάνα με τον He να παίζει με τα μικρά στο τζάκι. Η κάμερα καταγράφει την οπτική απεικόνιση των ματιών του He. Τα γατάκια μιμούνται τις κινήσεις της μάνας εξερευνώντας τον χώρο και παίζοντας. Η σκηνή ολοκληρώνεται με τη She να πηγαίνει να τραφεί, τα γατάκια ακολουθούν και προσπαθούν να φάνε, μιμούμενα την μητέρα τους, ενώ οι «γονείς» τα παρατηρούν.

#### 6<sup>η</sup> Σκηνή (Αναδρομή)

Στη τελευταία σκηνή με κοντινό πλάνο στους He και She, δημιουργείται στον θεατή η εντύπωση αναδρομής στο παρελθόν των «πρωταγωνιστών», βλέποντας τον τρόπο που κινούνται αυτά, καθώς επανέρχεται στο αρχικό πλάνο της ταινίας.

## 4. Σύνθεση

### 4.1. Σύνθεση

Η ενορχήστρωση της μουσικής αποτελείται από πιάνο, βιμπράφωνο, τσέλο και κοντραμπάσο. Το πιάνο και το βιμπράφωνο κυριαρχούν με τις μελωδίες σε ιδιαίτερα υψηλή περιοχή. Τέλος, τα έγχορδα λειτουργούν ως ισοκράτης στο μεγαλύτερο μέρος του έργου.

### 4.2. Υλικό

Όλη η μουσική δεν είχε προκαθορισμένο υλικό εκτός από το 5' – 15'. Σε αυτή την χρονική διάρκεια τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν ήταν τα εξής:

- 1) Μικρά αποσπάσματα μελωδιών τα οποία είχαν υποστεί επεξεργασία με στόχο την δημιουργία νέων ( μελωδιών)
- 2) Ένα κολάζ δύο μέτρων από μελωδίες διαστηματικά ίδιες με κάποια από τα μελωδικά αποσπάσματα.

### 4.3. Φόρμα

Ως προς την υφή της μουσικής επένδυσης κυριαρχεί η γραμμικότητα και η εμφάνιση νέων ρυθμομελωδικών στοιχείων. Η μουσική αποτελείται από έξι μέρη:

(οι χρόνοι είναι σε λεπτά)

Πρώτο μέρος είναι από 1 -36 μέτρο (00:00 – 04:39)

Δεύτερο μέρος είναι από 37-71 μέτρο (04:40 – 09:33)

Τρίτο μέρος είναι από 72-102 μέτρο (09:34 – 13:18)

Τέταρτο μέρος είναι από 103-118 μέτρο (13:19 – 15:45)

Πέμπτο μέρος είναι από 119-141 μέτρο (15:46 – 18:40)

Έκτο μέρος είναι από 142-160 μέτρο (18:41 – 22:23)

#### 4.4. Αισθητική

Ο τρόπος με τον οποίο επενδύεται μουσικά η ταινία, απεικονίζει ένα σύνολο από μουσικά ερεθίσματα που έχω λάβει ως σήμερα, και τον τρόπο με τον οποίο τα έχω επεξεργαστεί και αποτυπώσει πάνω στην παρτιτούρα. Συγκεκριμένα, αυτό που αποτυπώνεται στο μουσικό έργο είναι η αφαιρετική αισθητική σε συνδυασμό με την αντιστικτική μελωδική κίνηση που επικρατεί.

#### 4.5. Περιεχόμενο σε Σχέση με την Ταινία

Το περιεχόμενο της μουσικής αποσκοπεί στο να τονίσει την εικόνα και την εξέλιξη της ταινίας, σύμφωνα με τον τρόπο που το αντιλαμβάνεται ο συνθέτης, δίνοντας τον προσωπικό μου τόνο, χωρίς να αλλοιώνεται το νόημα της ταινίας με την προσθήκη νέων ερεθισμάτων.

Βλέποντας τα πρώτα πλάνα της ταινίας, μία αφαιρετική μελωδία στο πιάνο θα ήταν αρκετή για να αγκαλιάσει την πρώτη σκηνή. Επιλέχτηκε αυτό λόγω της παρουσίας των «πρωταγωνιστών» και της μικρής δραστηριότητάς τους, με τη μορφή επικοινωνίας.

Στη δεύτερη σκηνή παρατηρείται μία έντονη κινητικότητα, με το βιμπράφωνο να έχει την μελωδία, το πιάνο την συνοδεία, και το τσέλο ισοκράτημα. Μέχρι το τέλος της σκηνής οι ρόλοι αλλάζουν μεταξύ τους με κάποια όργανα να κάνουν παύση και να γίνεται η πρώτη εμφάνιση του κοντραμπάσου. Στη συνέχεια υπάρχει ακόμη μια παύση από όλα τα όργανα και αυτό γίνεται με στόχο να τονιστεί η εικόνα και το γεγονός που διαδραματίζεται εκείνη τη στιγμή. Τέλος η σκηνή κλείνει με μία μελωδία στο βιμπράφωνο, με το ίσο του κοντραμπάσου να σβήνει ομαλά, δείχνοντας έτσι το τέλος της ενότητας αυτής.

Στην τρίτη σκηνή το κλίμα αλλάζει, και το ίδιο συμβαίνει με την μουσική. Από μουσικής πλευράς παρατηρείται ενορχηστρωτικά να υπάρχουν σημεία στα οποία συμμετέχουν όλα τα όργανα και σημεία όπου υπάρχει σόλο. Στόχος είναι να αναδειχθεί η κάθε μελωδία σε συνδυασμό με την εικόνα.

Η τέταρτη σκηνή μουσικά συνεχίζει τη ροή της προηγούμενης σκηνής, με σόλο μελωδίες οι οποίες εναλλάσσονται στα όργανα. Αυτό γίνεται γιατί όλα όσα διαδραματίζονται βρίσκονται ακόμη στην ίδια κατάσταση και πρέπει να υπάρξει μια

αλλαγή. Ακολουθεί παύση και ξεκινά η μετάβαση από τον έναν χώρο στον άλλον, με αφαιρετικό χαρακτήρα της μουσικής.

Στην πέμπτη σκηνή, αφού έχουν φτάσει όλοι στο νέο χώρο, ξεκινά η εξερεύνηση των «μικρών». Στο συγκεκριμένο σημείο η μουσική παρεμβαίνει με μονόφωνη μελωδική κίνηση στο πιάνο, αλλάζοντας στη συνέχεια η μελωδία και τα όργανα.

Η τελευταία σκηνή είναι η σκηνή της αναδρομής. Υπάρχει η ίδια μελωδία με την αρχή, και γίνεται αλλαγή του ηχοχρώματός της από το βιμπράφωνο.

## 5. Χρονολόγιο Σύνθεσης

### 5.1. Ενότητες

Η διαδικασία της σύνθεσης ξεκίνησε τον Νοέμβριο 2018 και ολοκληρώθηκε τον Φεβρουάριο 2019.

Στο τέλος του πρώτου μήνα είχε ολοκληρωθεί η πρώτη ενότητα. Το ηχητικό αποτέλεσμα (μελωδίες, συνοδεία) προέκυψε από αυτοσχεδιασμούς που έγιναν στην κιθάρα και στο πιάνο εκείνη την περίοδο, το οποίο στη συνέχεια υπέστη επεξεργασία προκειμένου να δημιουργηθεί το τελικό αποτέλεσμα.

Η δεύτερη, η τρίτη και η τέταρτη ενότητα ολοκληρώθηκε στα μέσα του Ιανουαρίου 2019. Ο τρόπος δημιουργίας τους ήταν από μικρά αποσπάσματα μελωδιών από τα οποία στη συνέχεια με επεξεργασία προέκυψαν νέες μελωδίες και ένα μικρό κολάζ μελωδιών διαστηματικά όμοιο με αυτά τα αποσπάσματα.

Η πέμπτη και η έκτη ενότητα ολοκληρώθηκαν τον Φεβρουάριο του ίδιου έτους. Σε αυτές χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της πρώτης ενότητας για τη δημιουργία τους και αυτούσια μέρη της τέταρτης και πρώτης ενότητας.

Επέλεξα να επενδύσω μουσικά την ταινία με αφαιρετικό τρόπο και πολλές μελωδίες γιατί ήταν κάτι που θα έκανα πρώτη φορά και ήθελα να πειραματιστώ σε αυτό.

### 5.2. Προβλήματα - Αντιμετώπιση

Κλείνοντας αυτή την ενότητα θα ήθελα να αναφερθώ σε προβλήματα που αντιμετώπισα κατά την διαδικασία της σύνθεσης. Κύριος στόχος ήταν η σύνθεση να έχει ενεργό ρόλο, να μην αποτελεί μουσική υπόκρουση και, φυσικά, να μην υπερισχύει της εικόνας. Σε αυτό αντιμετώπισα πρόβλημα στην αρχή γιατί επέλεξα να μην ξεκινήσω γραμμικά αλλά αποσπασματικά, πράγμα το οποίο στη συνέχεια άλλαξα.

Ένα επιπλέον πρόβλημα ήταν ο τρόπος με τον οποίο θα γινόταν η σύνδεση των μελωδιών, με στόχο να συνδέεται κάθε μία με την επόμενη και, παράλληλα, με την εικόνα. Αυτό αντιμετωπίστηκε κρατώντας συνέχεια την προηγούμενη μελωδία και αναζητώντας από το συγκεντρωμένο υλικό κάποια ή κάποιες μελωδίες μέσα από τις οποίες θα δημιουργούνταν νέες.

## 6. Παραγωγή

### 6.1. Χρονολόγιο δοκιμών

Οι πρόβες ξεκίνησαν τον Μάρτιο 2019 και ολοκληρώθηκαν στις αρχές του Απρίλη 2019. Η πρώτη πρόβα έγινε με πιάνο και βιμπράφωνο. Στόχος της ήταν να γίνει η σωστή σύνδεση των δύο μουσικών και ένα πέρασμα όλου του έργου γιατί το κύριο μέρος του βασίζεται σε αυτά. Η δεύτερη πρόβα έγινε με όλα τα μέλη του συνόλου. Ξεκίνησε με ένα πέρασμα όλου του έργου χωρίς διακοπές και στη συνέχεια έγιναν πολλές επαναλήψεις για την πρώτη και την δεύτερη ενότητά του. Η τρίτη πρόβα ξεκίνησε με μία επανάληψη του πρώτου και δεύτερου μέρους. Αφού ολοκληρώθηκε αυτή η διαδικασία δόθηκε μεγαλύτερη προσοχή στα υπόλοιπα μέρη του έργου με πολλές επαναλήψεις και επισημάνσεις. Η τέταρτη πρόβα έγινε παράλληλα με την προβολή της ταινίας, οι μουσικοί έβλεπαν και εκτελούσαν ταυτόχρονα, με στόχο την καλύτερη σύνδεση μουσικής και εικόνας. Στην πέμπτη (τελευταία) πρόβα έγινε ξεχωριστά η κάθε ενότητα και δόθηκε έμφαση σε συγκεκριμένα αποσπάσματα με στόχο την καλύτερη ένωση και ροή των μελωδιών.

Τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν την περίοδο των δοκιμών και στη συνέχεια λύθηκαν ήταν τα εξής:

- 1) Η παρτιτούρα του πιάνου δεν ήταν ευανάγνωστη και έπρεπε να αναδιαμορφωθεί. Όταν πραγματοποιήθηκε αυτή η αλλαγή διευκόλυνε πάρα πολύ τον μουσικό και το σύνολο στις πρόβες.
- 2) Οι συχνές αλλαγές στο τέμπο δημιουργούσαν προβλήματα στη ροή του έργου, διότι σημειογραφικά ήταν τοποθετημένες σε μη εμφανή σημεία. Αυτό άλλαξε κάνοντας πιο έντονες πάνω στην παρτιτούρα τις αλλαγές στο τέμπο και τοποθετώντας διπλή διαχωριστική γραμμή πριν την αλλαγή τους.

### 6.2. Χρονολόγιο Ηχογράφησης

Η ηχογράφηση έγινε στις 9 Απριλίου 2019 στο στούντιο ηχογράφησης του Πανεπιστήμιου Μακεδονίας και το πρόγραμμα που χρησιμοποιήθηκε ήταν το VEGAS PRO. Στο χώρο τοποθετήθηκαν (5) πέντε μικρόφωνα, ένα για κάθε μουσικό και ένα στη μέση του χώρου. Αφού ετοιμάστηκε ο χώρος, ο ηχολήπτης πήρε στάθμες προκειμένου να ξεκινήσει η ηχογράφηση. Έγιναν (2) δύο ηχογραφήσεις χωρίς διακοπή και (3) τρία

μικρά αποσπάσματα. Στο τέλος ηχογραφήθηκε και ο ήχος του χώρου με τους μουσικούς ακίνητους προκειμένου να χρησιμοποιηθεί στο στάδιο της μίξης.

Τα αρχεία αυτά έγιναν εξαγωγή σε μορφή WAV και η χωρητικότητα του καθενός είναι:

REC 1	(42.5 MB)
REC 2	(41.6 MB)
EXTRA 1	(1.4 MB)
EXTRA 2	(1.8 MB)
EXTRA 3	(1.7 MB)
ROOM	(18.4 MB)

### 6.3. Χρονολόγιο μίξης και προσαρμογής

Πρώτο στάδιο editing: Αφού άκουσα πολλές φορές τα δείγματα από την κάθε ηχογράφιση προκειμένου να καταλήξω ποια σημεία ήθελα, κατέληξα σε αυτές τις επιλογές. Παρακάτω παραθέτω την χρονική διάρκεια σε λεπτά από τα μέρη των ηχογραφήσεων που επιλέχτηκαν για το στάδιο της μίξης.

REC1	(00:00 - 03:54)
REC2	(03:34 - 10:28)
REC1	(11:01.06 - 11:04.7)
REC2	(10:31.5 - 7:27)
EXTRA 3	(00:03 - 00:53)
REC2	(18:18 - 21:39)

Δεύτερο στάδιο μίξης: μετά την ένωση το δειγμάτων ακολούθησε η μίξη του κάθε οργάνου.

Αναλυτικά: Να δυναμώσει η ένταση του βιμπράφωνα στις παρακάτω περιόδους: (οι χρόνοι είναι σε λεπτά)

(01:17 - 01:58)
(04:50 - 05:30)
(08:51 - 10:45)
(15:50 - 18:20)
(20:37 - 21:42)

Να δυναμώσει η ένταση του τσέλου:

(02:21 - 02:54)
(03:30 - 04:25)
(05:37 - 08:37)
(11:57 - 13:50)
(16:20 - 17:30)

Να δυναμώσει η ένταση του κοντραμπάσου:

(02:20 - 04:30)
(11:00 - 11:45)

Να χαμηλώσει η ένταση του πιάνου:

(09:15 - 10:37)
-----------------

Να σβηστούν οι θόρυβοι στο σημείο (03:32)

Στην τελική μίξη πραγματοποιήθηκαν οι παρακάτω αλλαγές.

- 1) Το τσέλο χαμηλά σε ένταση (02:19-02:55) και (04:00-04:21)
- 2) Προσθήκη ήχου περιβάλλοντος (06:51-06:56)
- 3) Το τσέλο χαμηλά σε ένταση (08:23-09:03)
- 4) Προσθήκη ήχου περιβάλλοντος (10:23-10:29) και (11:01-11:03)
- 5) Το τσέλο χαμηλά σε ένταση (11:21-13:00)
- 6) Προσθήκη ήχου περιβάλλοντος (12:32- 12:34)
- 7) Προσθήκη ήχου περιβάλλοντος (13:05-13:19) διότι σε αυτή την χρονική περίοδο υπάρχει θόρυβος
- 8) Το τσέλο χαμηλά σε ένταση μόνο σε αυτό το σημείο (17:26)

Η εξαγωγή του τελικού μουσικού αρχείου είναι σε μορφή WAV με χωρητικότητα 381 MB.

Οι τελευταίες διορθώσεις που έγιναν στην τελική μίξη είχαν ως αποτέλεσμα να διευκολύνουν την προσαρμογή του ήχου με την εικόνα. Το μοντάζ έγινε στο πρόγραμμα VEGAS PRO. Οι ενέργειες που έγιναν για το τελικό αποτέλεσμα ήταν το τελικό αρχείο μίξης να τοποθετηθεί στο 00:02 λεπτό της ταινίας, να γίνει προσθήκη ήχου περιβάλλοντος στο (10:23-10:27) και στο (18:34-18:39). Η εξαγωγή του βίντεο έγινε σε μορφή MPEG με χωρητικότητα 1,71 GB

## 7. Συμπεράσματα

### 7.1. Εκπλήρωση Στόχων - Ερωτήματα

Με το συγκεκριμένο πρότζεκτ καταγράφονται τα βήματα και η διαδικασία μουσικής επένδυσης μιας ταινίας βωβού κινηματογράφου, με τον τρόπο που τα προσεγγίζει ένας νέος μουσικός. Η όλη διαδικασία μου προσέφερε πολύτιμη εμπειρία με θεωρητικές και πρακτικές γνώσεις, ανεξάρτητα από την επιλογή της συγκεκριμένης ταινίας και της μουσικής εκδοχής που επέλεξα για επένδυση. Άλλωστε, υπάρχουν πολλές υποκειμενικές εκδοχές που θα μπορούσαν να δημιουργηθούν από άλλους μουσικούς.

Ειδικότερα, όσο αφορά τις θεωρητικές γνώσεις δίνεται η δυνατότητα μέσα από αυτή την εργασία να έρθει κάποιος σε επαφή με την κινηματογραφική μουσική και με τον τρόπο που αυτή συμβάλλει ενεργά και αποτελεσματικά σε μια ταινία.

Οι πρακτικές γνώσεις που απέκτησα είναι εμπειρίες από την ηχογράφιση στο studio του Πανεπιστημίου. Συγκεκριμένα είναι οι ενέργειες για την προετοιμασία του χώρου, για τη διαδικασία ηχογράφησης και επεξεργασίας της μουσικής επένδυσης της ταινίας, μέχρι και το στάδιο του μοντάζ. Επίσης σημαντική γνώση αποκόμισα με την ανάγκη συντονισμού, εκ μέρους μου, ομάδας μουσικών, οι οποίοι συνεργάστηκαν για την επίτευξη του κοινού σκοπού. Πέρα από γνώσεις ωστόσο, θεωρώ σημαντικότερο όφελος τη χαρά που αισθάνθηκα και την πληρότητα που ένιωσα επειδή μοιράστηκα με συναδέλφους, την κοινή μας αγάπη για τη μουσική.

Στόχος μου δεν ήταν να διαφωνήσω με την άποψη ότι μια βωβή ταινία από μόνη της αποτελεί ολοκληρωμένο έργο. Η συγκεκριμένη πειραματική μουσική επένδυση, συνοδεύει τη ροή της εικόνας, παρακολουθώντας τη δράση στην κινηματογραφική αφήγηση. Έτσι, πιστεύω ότι κατάφερα το ηχητικό υλικό να επιδράσει και να επηρεάσει θετικά την οπτική αντίληψη του θεατή που γίνεται έτσι και ακροατής.

Ο βασικότερος στόχος μου ήταν να παραδώσω μια πρόταση για την ερμηνεία της ταινίας προσφέροντας ταυτόχρονα την ηχητική ατμόσφαιρα για να την απολαύσει ο θεατής – ακροατής. Αυτό ελπίζω να φέρει την ταινία πιο κοντά στους νέους του σήμερα και να τους προσφέρει κάποια στοιχεία φιλμογραφικής ιστορικής αναδρομής.

Το ερώτημα ποιο από τα δύο μέσα, εικόνα ή ήχος, θα έχει πρωτεύοντα ή κυρίαρχο ρόλο ή αν απλώς η μουσική επένδυση θα σχολιάζει, θα προεκτείνει ή θα συμπληρώνει τη δράση, βοηθώντας με αυτόν τον τρόπο τον θεατή να τοποθετηθεί στον χωροχρόνο της ταινίας, αισθάνομαι ότι απαντήθηκε, με τον καλύτερο δυνατό τρόπο, από μένα προσωπικά. Πράγματι, ως δημιουργός αποτύπωσα με τη μουσική τα αισθήματα που μου γέννησε η ροή της ταινίας, εκφράζοντας έτσι αυτό που ένιωσα, ακολουθώντας τον ρυθμό, τις εναλλαγές, την πυκνότητα και την εγγύτητα των πλάνων. Το αν η μουσική επένδυση αυτή θα γεννήσει ανάλογα αισθήματα σε κατοπινούς θεατές-ακροατές, είναι θέμα που θα απαντηθεί αν δοκιμαστεί το πειραματικό αποτέλεσμα σε ευρύτερο ακροατήριο.

Ένα άλλο ενδιαφέρον ερώτημα είναι το κατά πόσο η μουσική αυτή μπορεί να επηρεάσει την ίδια τη ροή της εικόνας. Το δεδομένο ότι η μουσική, και το συναίσθημα που αυτή γεννά, συμβάλλουν στις βιωματικές εμπειρίες με περισσότερες από μία ανθρώπινες αισθήσεις, καθιστά την ταινία πολυτροπική, δηλαδή πιο κοντά στη σημερινή αισθητική των ταινιών, όπου συμπλέκονται δύο τρόποι, εικόνα και ήχος/μουσική. Επομένως, η ταινία με τη μουσική επένδυση, κινητοποιεί επιπλέον συναίσθημα στον θεατή – ακροατή, χωρίς να επηρεάζεται η αντικειμενικότητα της ροής της εικόνας.

Ο συμπληρωματικός σκοπός της παρούσας εργασίας να αναδείξει τους λόγους που σήμερα οι συνθέτες επενδύουν πειραματικές ταινίες της δεκαετίας του '50 με μουσική, είναι σχεδόν αυτονόητος. Σαν παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε την ταινία της Deren "Meshes of the Afternoon" (1943) η οποία επενδύθηκε το 1959 από τον Teiji Ito και έτυχε ευρύτατης αποδοχής. Το 1990 μάλιστα η ταινία αυτή καταχωρήθηκε στην Εθνική Ταινιοθήκη (National Film Registry) των ΗΠΑ από τη Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου (Library of Congress) ως "πολιτιστικά, ιστορικά ή αισθητικά σημαντική". Επίσης, το 2015 το BBC την ονόμασε η 40ή μεγαλύτερη Αμερικάνικη ταινία που δημιουργήθηκε ποτέ [Meshes of the Afternoon].

Θεωρώ ότι η προσθήκη μουσικής στην ταινία, ως πολύ ισχυρό μέσο, ενεργοποιεί άλλο ένα αισθητηριακό ερέθισμα στους θεατές, καθιστώντας τους και ακροατές, κινητοποιεί εντονότερο συναίσθημα, με συνέπεια την ενίσχυση του ενδιαφέροντος για το θέμα της ταινίας. Μ' αυτόν τον τρόπο, η συγκεκριμένη προσπάθεια επιδιώκει να ενισχύσει τον λόγο του σκηνοθέτη.

## 7.2. Ερευνητικό Ενδιαφέρον

Πιστεύω ότι η μουσική επένδυση συμβάλλει στην ενίσχυση των συναισθημάτων των θεατών μιας ταινίας του βωβού κινηματογράφου. Ένα ερώτημα προς απάντηση θα ήταν το κατά πόσο η μουσική επένδυση συμβάλλει και σε ποιο βαθμό στην ικανοποίηση του θεατή και στη βαθύτερη κατανόηση του νοήματος της ταινίας.

Θα ήταν ενδιαφέρον να καταγράψουμε τα συναισθήματα θεατών οι οποίοι θα παρακολουθήσουν δύο εκδόσεις μιας βωβής ταινίας, αναμφισβήτητης καλλιτεχνικής αξίας, είτε ολόκληρης είτε κάποιου τμήματός της με μουσική επένδυση.

Το βασικό ερώτημα προς απάντηση θα μπορούσε να είναι “ποια από τις δύο προβολές τους προκάλεσε το μεγαλύτερο ενδιαφέρον”.

Το επόμενο βήμα της συγκεκριμένης έρευνας θα μπορούσε να είναι ο σχεδιασμός κατάλληλου ερωτηματολόγιου με το οποίο ενδεχομένως να αναδειχθούν και στοιχεία που δεν είναι φανερά με πρώτη ματιά ή την πρώτη ανάγνωση.

## 8. Βιβλιογραφία - Αναφορές

Alexandr Hackenschmied. [Υπερσύνδεσμος](#) (18-05-2019):

Driscoll et al. “The Taming of the Cat”. Driscoll C.A., Clutton-rock J., Kitchener A. C., and O’Brien S.J. Στο *Scientific American*. 2009 June ; 300(6): σελ 72.

[Υπερσύνδεσμος](#) (01-06-2019)

Litchfield et al. Litchfield CA, Quinton G, Tindle H, Chiera B, Kikillus KH, Roetman P (2017) The ‘Feline Five’: An exploration of personality in pet cats (*Felis catus*). PLoS ONE 12(8): e0183455. [Υπερσύνδεσμος](#) (01-06-2019):

Maya Deren. [Υπερσύνδεσμος](#) (01-06-2019)

Meshes of the Afternoon. [Υπερσύνδεσμος](#) (01-06-2019):

Turner DC, Bateson P, eds. “The Domestic Cat: The Biology of its Behavior”, 2nd ed. Cambridge University Press, New York, 2000, 256 pp. σελ.13, 14, 196

[Υπερσύνδεσμος](#) (01-06-2019):

## 9. Παράρτημα

### Η Φιλμογραφία της Maya Deren

Από την ιστοσελίδα: <http://www.mayaderen.org/>

Πηγή:: *Legend of Maya Deren, a Documentary and Collected Works, Part 1 : Signatures, 1917-1942* by Veve A. Clark, Millicent Hodson, Catrina Neiman, Francine B. Price (June 1984)

#### Ολοκληρωμένες ταινίες

- Meshes of the Afternoon, by Maya Deren and Alexander Hammid, 1943, 16mm, 14 min. Music by Teiji Ito added 1959.
- At Land , 1944, 16mm ,15 min silent. Photographed with the assistance of Hella Heyman and Alexander Hammid.
- A Study in Choreography for Camera, 1945, by Maya Deren and Talley Beatty , 16mm,4 min., silent.
- Ritual in Transfigured Time, 1945-46, 16mm, 15 min, silent. With appearances by Rita Christiani and Frank Westbrook. Choreographic collaboration by Frank Westbrook. Photographed by Hella Heyman.
- Meditation on Violence, 1948, 16mm 12 min., sound. Chinese flute and Haitian drum music arranged by Maya Deren. Performance by Chao-li Chi.
- The Very Eye of Night, 1952-55 (released 1959) 16mm, 15 min., sound. Made in collaboration with the Metropolitan Opera Ballet School students under the direction of Antony Tudor. Music by Teiji Ito.

#### Ανολοκλήρωτες ταινίες

- Witches Cradle ,1943 with Marcel Duchamp, 16mm 13 min
- Medusa (YMHA workshop) 1949, 16mm, 10 min
- Haitian film footage 1947-54, 16mm ca. 15.000 feet
- Haiku footage , 1959-60, 16mm , ca. 58 min

## Άλλες ταινίες

- The Private Life of a Cat (1945) - Σκηνοθεσία Alexander Hammid σε συνεργασία με Maya Deren
- Ensemble for Somnambulists (1951)- Ολοκληρωμένη ταινία, που δεν προβλήθηκε ποτέ.

## Η Φιλμογραφία του Alexander Hammid (Alexandr Hackenschmied)

Πηγή

[https://monoskop.org/Alexandr\\_Hackenschmied](https://monoskop.org/Alexandr_Hackenschmied)

### Avant-garde films

- Bezúčelná procházka [Aimless Walk], 1930.
- Na Pražském hradě [Prague Castle], 1932.
- with Maya Deren, Meshes of the Afternoon, 1943.
- The Private Life of a Cat, 1945.

### Documentary films

- Město živé vody, 1934.
- with Herbert Kline and Hans Burger, Crisis, 84 min, 1938-39.
- with Herbert Kline, Lights Out in Europe, 68 min, 1939-40.
- with Herbert Kline, The Forgotten Village, 1940.

### Advertising films

- Karlovy vary [Karlsbad], 1934.
- Mariánské Lázně [Marienbad], 1934.
- Jáchymov [Joachimsthal], 1934.

### Films for Baťa company (collaborations)

- Silnice zpívá [The Highway Sings], 1937.
- Pojd'te s námi, 1937.
- Dvakrát kaučuk, 1939.

- Přístav v srdci Evropy, 1939.

#### Films for US Office of War Informations

- with Irving Lerner, Arturo Toscanini: Hymn of the Nations, 31 min, 1944.
- Valley of the Tennessee, 1945.
- A Better Tomorrow, 1945.
- Library of Congress, 1945.

#### Films for the United Nations

- Workshop for Peace, 1954.
- Power among Man, 1958.

#### Films with Francis Thompson (multiscreen/IMAX)

- To Be Alive!, 1962.
- To the Fair!, 1964.
- We Are Young, 1967.
- US, 1968.
- City Out of Wilderness, 1972.
- Portrait of a Railroad, 1973.
- American Years, 1976.
- To Fly, 1976.
- The Living Planet, 1981.
- The Gift of Knowledge, 1984.
- Music for the Eyes, 1984.
- Energy! Energy!, 1984.
- On the Wings, 1986.

#### Other (independent) films

Of Men and Music (1950, director of one part of a four-part film), The Medium (with Gian Carlo Menotti, 1950, also editor), Gentleman in Room No. 8 (short, 1951), Shrimp Fishermen (1954, also editor), Conversation with Arnold Toynbee (1954), Operation Hour-Glass (1955), Kid Brother (1956), Israel, an Adventure (1957, also cameraman and co-editor), Night Journey (1960, also cameraman), Pablo Casals Master Class (1960, also cameraman), Family Centered Maternity Care (1961), Collage (1961), River Music (1961), Jascha Heifetz Master Class (1962, also cameraman).